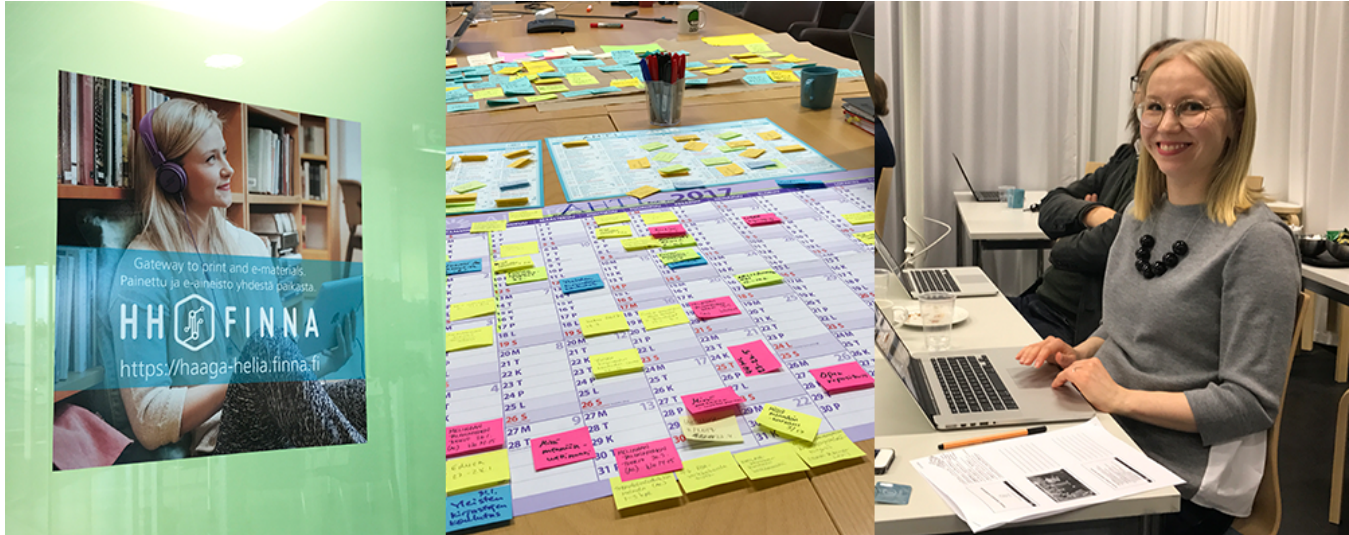

6-2016

Missä mennään ATT-, Finna-, Finto-, Kilda- ja Melinda-hankkeissa 6 /2016

21.12.2016

Tästä Kansalliskirjaston tilannekatsauksesta saat uusimmat tiedot ATT-hankkeen, Finnan, Finton, Kildan sekä Melindan kuulumisista.

Tulevia tilaisuuksia

- Koulutustilaisuuksien sarja yleisille kirjastoille 2017
 - 31.1.2017 Tila, asiakas ja palvelumuotoilu -koulutustilaisuus
- Missä mennään -webinaarit vuonna 2017
 - ti 28.2.2017, aamupäivä
 - to 27.4.2017, aamupäivä
 - ti 26.9.2017, aamupäivä
- Kirjastoverkkopäivät 2017
 - ti 24. - to 26.10.2017

Kansalliskirjasto toivottaa kaikille hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!

Finto
Kilda
Melinda
ATT/Tajua

Finna

Finna on tiedonhakupalvelu, joka kokoaa yhteen aineistoja arkistoista, kirjastoista ja museoista.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Uudet näkymät:
 - [Eepos](#) (beta) eli Etelä-Pohjanmaan kirjastojen (Ilmajoen, Krannit-, Lakia-, Seitti-, YTY- ja Oiva-kirjastojen) näkymä
 - [Kuopion kaupunginkirjasto](#) (beta)
 - [Turun yliopiston kirjasto](#) (beta)
- [Finna.fi](#)-näkyssä aineistojen julkaisseet:
 - [Digi.kirjastot.fi](#)
 - [PIKI-kirjastot](#)
 - [Porstua-kirjastot](#)
 - [Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto](#)
 - myös kaikkien uusissa näkyissä mukana olevien organisaatioiden aineistoja on julkaistu [Finna.fi](#):ssä.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Finnassa oli lauantaina 3.12. odottamaton käyttökatko hakuindeksistä johtuneiden ongelmien vuoksi. Pahoittelemme katkosta Finnan asiakasorganisaatioille ja käyttäjille aiheutunutta haittaa. Palvelimien ja palvelinohjelmistojen vakauttaminen on edelleen kehityksen tärkein tehtävä, mutta monien riippuvuuksien vuoksi emme ole vielä pystyneet ratkaisemaan kaikkia ongelmia, jotka olemme tunnistaneet. Olemme lisänneet palvelun valvontaa, jotta pidemmiltä katkoilta selvittäämme tilanne on parempi. Tämän hetkisen arvion mukaan isoimmat ongelmat saadaan ratkaistua 2017 tammi-helmikuun aikana.
- Kaikkiin Finna-näkyihin lisätään kirjautumisen yhteyteen asiakastietojen käsittelyn hyväksyntä. Uusi ominaisuus tulee käyttöön 27.12.

Viimeisimmät ohjeet

- [SystemMessages-rivien lisääminen näkymän sivuille](#): Ohjetta tarvitaan mm. kun oma kirjastojärjestelmä on ennakoidusti pois käytöstä ja asiakastoinnot eivät toimi (esim. vuoden vaihteen Voyager päivitys). Omissa Finna-käyttöliittymissä tällainen katkoilmoitus tulisi itse laittaa päälle tarpeen mukaan. Ilmoitus tulee näkyviin Finna-käyttöliittymän ylälaitaan.
- [Näkymän räätälöinnin ohjeita](#) on parannettu huomattavasti ja se sisältää enemmän tietoa mm. tyylitiedostojen käytöstä

Ryhmiä kokoukset

- Finnan konsortioryhmän kokouksessa 30.11. käsiteltiin mm. vuoden 2017 projektisuunnitelmaa, Oikeuksien hallintaan liittyvät metatiedot -työryhmän työtä, tehtiin päätös Finnan palvelusopimuksen liitteistä, kuultiin esitykset Melinda-, Museo2015- ja Collecte-hankkeista ja keskusteltiin EU:n uudesta tietosuojalain asetuksesta. Tutustu ryhmän [kokousmateriaaleihin](#).

Muita ajankohtaisia

- [Voyager-kirjastojärjestelmä päivitys vuodenvaihteessa - vaikutukset Finna-näkyihin](#)
- Finna-hakupalvelun kaikkien näkymien asiakkaiden kokemuksia ja tarpeita kartoitetaan verkkokyselyllä 7.12.–27.12.2016. Tutustu [lisätietoihin käyttäjäkyselystä](#).
- Finnan toistaiseksi voimassa olevissa palvelusopimuksissa otetaan 1.1.2017 käyttöön liite linkityspalvelusta, tietosuojaliite ja käännöksen osalta päivitetty liite 1 (liite vapaasti käytettävissä olevasta metatiedosta). Uudet liitteet on lisätty Finna-wikin [sopimussivulle](#). Tutustu liitteitä koskeneen [kommenttikierroksen](#) tuloksiin.
- Finna.fi:lle perustettu [Instagram-tili](#)
- Tule mukaan suunnittelemaan Finna.fi:n markkinointia uudessa [Facebook-ryhmässä](#)

Tapahtumat ja koulutukset

- Marraskuussa järjestettyjen koulutusten materiaalit ja tallenteet ovat saatavilla koulutusten sivuilla:
 - [Finnan peruskoulutus](#) (materiaalit ja tallenteet)
 - [Finnan hallintaliittymän koulutus](#) (materiaalit ja tallenteet)
 - [Finnan hallintaliittymän syventävä koulutus](#) (vain materiaalit)
- Finnaa esiteltiin marraskuussa Berliinissä Europeana Space -projektin [verkostoitumistilaisuudessa](#) virtuaaliposterilla [Finna.fi - Enabling the Reuse of Finnish Digitized Cultural Heritage](#).
- Kevätkauden 2017 tapahtumien ja koulutusten aikataulu julkaistaan tammikuussa Finna-wikin [Tapahtumat ja koulutukset](#) -osiossa.
- Finna.fi on mukana opetusalan [Educa-messuilla](#) Helsingin Messukeskuksessa 27.-28.1.2017. Löydät meidät osastolta 6e79 [Kirjastojen verkkopalvelut – kulttuurihaku kaikille](#). Pidämme myös tietoisuuden [Finna.fi](#) - [Tutkivaa oppimista lähteiden äärellä](#) Open Lounge -lavalla la 28.1. klo 11.30.

Lisätietoja:

- Finnaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: [finna-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti@helsinki.fi)
- Finnan kehittäminen ja arkinen yhteistyö [Finnan asiakaswikissä](#)
- Finna osana KDK-hanketta [KDK-verkkosivuilla](#)

Finna-tilannekatsauksen kokosivat kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, palvelusuunnittelija Maria Virtanen sekä tiedottaja Heidi Mustajoki.

Finto

Finto on suomalainen palvelu sanastojen, ontologioiden ja luokitusten julkaisua ja käyttöä varten.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Uusia käsitteitä sekä muutoksia olemassa oleviin voi nyt YSAn, Allärsin ja YSON osalta ehdottaa osoitteessa <http://ehdotus.finto.fi>. Uusi ehdotusjärjestelmä tehostaa ehdotusten käsittelyä ja tekee prosessista läpinäkyvämmän ja selkeämmän. Järjestelmä on ollut koekäytössä tänä syksynä ja sitä on kehitetty eteenpäin palautteen perusteella. Myös ohjesivu on uusittu.
- Finto-palvelun tietoturva-auditointi on käynnissä Silverskin-tietoturvayrityksen toimesta ja auditoinnin tulokset julkaistaan vuoden 2017 alkupuolella.
- Finto-palvelun käyttö nousi vuonna 2016 yli 60% edellisvuoteen verrattuna. Myös ensi vuodelle povataan merkittävää kasvua, kun Finto-palvelu otetaan laajemmin käyttöön julkishallinnossa ja KAM-sektorin uusissa järjestelmissä.

Sisältötyön kuulumiset

- Muutamille erikoisontologioille tehdystä uuden YSON importoinnista julkaistiin toimenpidettä avaava [selvitys](#) Asiasanastot ja ontologiat -wikiimme.
- Vuoden tilastoinnit ovat valmistuneet, esim. Yleinen suomalainen ontologia YSO kasvoi vuoden 2016 aikana yli 1200:lla käsitteellä.

Viimeisimmät ohjeet

- Finto-projektin ja Kansalliskirjaston asiantuntijat ovat laatineet [ohjeet ontologioiden käytöstä sisällönkuvailussa](#). Ohjeet ovat yleisellä tasolla, ja niitä on tarkoitus laajentaa käyttäjäpalautteen perusteella. Kehitysehdotukset otetaan ilolla vastaan: [finto-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti@helsinki.fi)

Ryhmiä kokoukset

- Finto-projektin ohjausryhmän joulukuulle kaavailtu kokous siirtyi ensi vuoden alkupuolelle.

Tapahtumat ja koulutukset

- Finto-ryhmästä tämän vuoden SWIB-konferenssiin (Semantic Web in Libraries) osallistuttiin kahden esityksen voimin. Osma Suominen esitteli miten kirjastometadatta on eri tavoin muutettu linkittyväksi dataksi ja Matias Frosterus kertoi sanastopalvelu VESAn korvaamisesta Fintolla ja mitä prosessista opittiin. Esitykset videoitiin ja tallenteet julkaistaan lähiaikoina. <http://swib.org/swib16/programme.html>
- Museoliitto järjesti joulukuun alussa koko päivän mittaisen ontologiaseminaarin, jossa Fintoa ja Finton ontologioita esiteltiin laajasti.

Lisätietoja:

- Voit lähettää Fintoa koskevat kysymykset, kommentit ja palautteen osoitteeseen [finto-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti@helsinki.fi).
- [Finto-projektin asiakaswiki](#)

Finto-tilannekatsauksen kokosi kehittämispäällikkö Matias Frosterus.

Kilda

Kilda eli Kirjastometatieto linkitetyksi dataksi -projekti (2014-2016) tukee siirtymistä kirjastometatiedon tuotannossa linkittyvään dataan. Ensimmäinen askel linkittyvän ja yhteentoimivan metatiedon suuntaan on kansainvälisen RDA-kuvailustandardin käyttöönotto Suomen kirjastoissa. Kilda edistää myös uusien tunnisteiden käyttöönottoa ja sanastojen julkaisemista avoimena datana.

Ajankohtaista

- Nyt päättyvän Kilda-projektin, Kirjastometatieto linkitetyksi dataksi, keskeisinä tavoitteina vuosina 2014-2016 oli
 - tukea kirjastometatiedon muokkaamista linkitetyn datan suuntaan
 - Kansalliskirjaston kuvailua koordinoivan rooli vahvistaminen.
- RDA:n käyttöönotto Suomessa, Metatietosanaston julkaiseminen linkitettynä datana ja nykyisen muotoisen bibliografisen datan mappaminen RDA- ja BIBFRAME-määrittelyihin edistivät kirjastometatiedon muokkaamista linkitetyksi dataksi. Linkitetyn datan tuottaminen kirjastoissa edellyttää kuitenkin myös kuvailun tietojärjestelmän, käyttöliittymän ja tietomallin muutosta tulevina vuosina.
- Kilda-projektissa analysoitiin nykyiset Kansalliskirjaston kuvailun kansalliset palvelut ja perustettiin kaksi uutta palvelua, Kuvailusääntöpalvelu ja Toimijakuvailupalvelu. Kilda-projektin tekemien kuvailun asiantuntijapalveluiden kuvauksen ja kehittämissuunnitelman pohjalta palveluiden suunnittelua jatketaan vuosina 2017-2020 osana Kansalliskirjaston metatietopalvelukokonaisuuden kehittämistä.

Viimeisimmät ohjeet

- RDA Toolkit uudistuu vuonna 2018. Uudistuksessa mm. RDA:n rakenne muuttuu ja ohjeet aggregaattien (koosteiden) kuvailusta ja auktorisoihtujen hakutietojen muodostamisesta päivittyvät. Tiedote uudistusprosessista RDA Toolkitissa: <http://www.rdatoolkit.org/blog/3RProject>
- Uudistuksen vuoksi RDA Toolkit päivittyy vuosina 2017-2018 vain 3 kertaa vuodessa.
- Jos huomaatte tarvetta RDA-sääntötekstin suomennoksen tarkentamiseen tai jos kaipaatte johonkin sääntötekstin kohtaan linjauksen, laittakaa viestiä Kansalliskirjaston Kuvailusääntöpalveluun: kuvailusaannot-posti [AT] helsinki.fi

Tapahtumat ja koulutukset

- Kuvailusääntöpalvelun tämän vuoden RDA-verkkokoulutusten ja RDA-kyselytuntien diat ja tallenteet löytyvät Kuvailusääntöpalvelun [Tapahtumat ja tilaisuudet -sivulta](#).
- Sivulla tietoa myös marraskuussa pidetystä RIMMF-työpajoista, joissa harjoiteltiin RDA-kuvailu ilman MARC 21 -formaattia. RIMMF-työpajoille on tulossa jatkoa ensi vuonna.
- Vuoden 2017 RDA-tilaisuuksia ollaan parhaillaan suunnittelemassa Kuvailusääntöpalvelussa. **Lähetä aihe-ehdotuksia ja kysymyksiä Kuvailusääntöpalvelun osoitteeseen:** kuvailusaannot-posti [AT] helsinki.fi

Lisätietoja:

- [Kilda-projektin sivut](#)
- Kilda-projektia koskevat kysymykset osoitteeseen: kk-kilda [AT] helsinki.fi
- [Kuvailusääntöpalvelun asiakaswiki](#)
- Kuvailusääntöjä koskevat kysymykset osoitteeseen: kuvailusaannot-posti [AT] helsinki.fi

Kilda-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspäälikkö Marja-Liisa Seppälä.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Kirjastojen Voyager-tietokannat päivitetään uusimpaan versioon vuodenvaihteessa. Päivitys tapahtuu keskiviikkona 28.12.2016 alkaen. Melindassa voi luettella myös päivityskatkon aikana. Muutokset eivät kuitenkaan päivity Voyager-kantoihin, koska tietueiden replikointi paikalliskantoihin on katkon aikana pois päältä. Lisätietoa löydät [täältä](#).
- Melindaan liittyvät uudet kirjastot voivat jatkossa valita erilaisista mukaantulon malleista itselleen sopivan. Perinteisen ja suositeltavan mallin, jossa siirretään koko paikalliskannan aineisto Melindaan, lisäksi tarjolla on kevyempiä vaihtoehtoja.
 - Kevyessä ja nopeassa mukaantulossa kirjasto tulee mukaan Melinda-kuvailuympäristöön uusilla aineistoilla. Paikalliskannan aineistoa ei siirretä Melindaan.
 - Kahden ääripään lisäksi on välimuoto, jossa paikalliskannasta siirretään vain rajattuja aineistoja Melindaan.
 - Kevyemmissä malleissa hyödyt ovat rajallisemmat kuin perinteisessä mukaantulossa, esimerkiksi replikoinnin ja kirjaston aineistojen metatietovaranto näkyvyyden suhteen.
 - Kevyemmistä malleista voi myöhemmin siirtyä laajempaan.
- Varsinais-Suomen Vaski-kirjastojen perinteisen mallin mukaista käyttöönottoa on valmisteltu syksyn aikana. Aineiston koon (yhteensä yli 2,3 milj. tietuetta) ja luonteen (mukana 1,8 milj. osakohdetta) vuoksi siirto Melindan tuotantokantaan tehdään useammassa erässä. Osakohteettoman aineiston siirto alkaa vuoden lopulla.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Syksyn aikan on kehitetty uusia työkaluja Melinda-kuvailijoiden avuksi:

- Cyrillux: Käyttöliittymä Melindan tietueiden kyrillisten merkkien translitterointiin. Työkalu ohjeineen löytyy täältä: <https://cyrillux.melinda.kansalliskirjasto.fi/>
- Merge: Käyttöliittymä Melindan tietueiden yhdistämiseen. Uudessa työkalussa on tuki myös osakohteille ja se korvaa Merge+ -sovelluksen. Tiedotamme käyttöönnotosta erikseen lähiaikoina.
- Kokoelmien poisto: Käyttöliittymä kokoelmien poistoon Melindasta. Tulossa käyttöön lähiaikoina. Tiedotamme lisää erikseen.

Viimeisimmät ohjeet

- Päivitämme säännöllisesti Melindan toimintaohjetta, joka on Melindassa työskentelyn perusohje. Toimintaohjetta on täydennetty syksyn aikana yleisten kirjastojen osalta. Dokumentista löytyy nyt erikseen ohjaus Aleph- ja Aurora-käyttäjille. Löydät ohjeen [Melindan asiakaswikistä](#).

Ryhmiä kokoukset

- Tiedonhallinnan ohjausryhmä kokoontui 29.11.2016. Kokouksessa käsiteltiin Melindan vuoden 2017 suunnitelmia. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Kuvailuvan metatiedon asiantuntijaryhmä kokoontui 14.12.2016. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda kokoontui 30.11. Tutustu kokouspöytäkirjoihin uudistuneessa työtilassa.

Tapahtumat ja koulutukset

- Viimeisin Melindan talomiehen tuokio järjestettiin 1.12.2016. **Kevään 2017** aikana pyritään pitämään kolme talonmiehen tuokiota: to 26.1., to 30.3. ja to 18.5. Kaikkien ajankohta on klo 14-15. Ilmoittautumisista tiedotetaan erikseen.
- Melinda-Aleph peruskoulutus uusille Aleph-kuvailijoille ja kertausta tarvitseville järjestettiin 12.10.2016. Seuraava pidetään syksyllä 2017.
- Tilaisuuksien ja koulutusten materiaalit löydät [Melindan asiakaswikistä](#).

Lisätietoja:

- Melindaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: melinda-posti [AT] helsinki.fi
- [Melindan asiakaswiki](#)

Melinda-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspäällikkö Minna Olkinuora-Tauru.

ATT - Avoin tiede ja tutkimus

Tajua

Tajua-hanke edistää tieteen tuotosten avointa saatavuutta. Se on Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen osahanke Kansalliskirjastossa.

Ajankohtaista projektissa

Julkaisuarkistojen metatietosuosituksen kokoaminen on loppusuoralla, valmis suositus julkaistaan vuoden 2017 alkupuolella. Marraskuussa järjestettyyn asiantuntijatapaamiseen löytyi osallistujia likipitään joka yliopiston kirjastosta ja myös amk-verkoston Theseus-yhteyshenkilöt olivat mukana. Tapaaminen oli onnistunut ja monet olivat iloisia saadessaan tavata samojen asioiden kanssa painiskelevia asiantuntijoita muista organisaatioista. Saimme paljon hyvää palautetta ja korjausehdotuksia suosituksen sisällöstä, jotka on jo osittain otettu huomioon hahmotelmassa.

- Metadatan yhtenäistäminen - työdokumentit: <https://www.kiwi.fi/x/hYOFAw>

ISNI-käyttönoton valmistelu etenee

ISNI-tunnisteen käyttönoton loppumetreillä on tietenkin törmätty pieniin yllätyksiin. ISNI periaatteessa edellyttää organisaatitoimijoiden kotipaikkatietoa. Tätä tietoa ei ole Suomessa tallennettu, eikä se suomalaisten toimijoiden toisistaan erottamisessa ole kovin hyödyllistäkään. Lisäksi käytettävien paikkakuntien lista on verraten eksotinen: siinä on kylläkin paljon rautateiden liikennepaikkoja, mutta näistä puuttuu useita kuntia. Tämän selittää se, että listan on laatinut YK:n Euroopan talouskomissio, jonka tunnemme lähinnä Eurooppa-teiden määrittelijänä. Lievennyksistä tähän vaatimukseen neuvotellaan paraikaa.

Munin Conference on Scholarly Publishing

Tajua- ja Kotilava-hankkeita esiteltiin postereilla Tromssassa UiT the Arctic University of Norway -yliopistossa jo 11. kerran järjestetyssä Munin Conference on Scholarly Publishing -konferenssissa.

- Konferenssin esitykset ja abstraktit (osa saattaa vielä puuttua): <http://dx.doi.org/10.7557/scs.2016.1>
- Tajua-posteri: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016112930060>
- Kotilava-posteri: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016112930061>

Avoimen tieteen koulutus

Vuoden 2017 avoimen tieteen koulutuksen painopistealueita ovat:

- Avoimuuden mahdollistava tutkimuksen suunnittelu ja aineistonhallinta

- Tietosuojan toteutuminen ja tutkimuksen avoimuus
- Tutkittavan tietoinen suostumus ja aineiston anonymisointi avoimen tieteen näkökulmasta tarkasteltuna
- Tutkimusmateriaalien löydettävyyden ja käytettävyyden

Järjestämme edellä kuvatuista teemoista seminaareja, työpajoja ja webinaareja yhdessä tutkimusorganisaatioiden kanssa ja tuotamme pedagogisesti mielekkäällä tavalla opetuksessa ja avoimuuden edistämiseksi hyödynnettävää materiaalia.

[Avoimeen tieteen verkkokurssi](#) on vapaasti kaikkien hyödynnettävissä.

Avoimen julkaisemisen parhaat käytänteet - koulutus tiedelehtien tekijöille 30.–31.1.2017

Kansalliskirjasto ja Tieteellisten seurain valtuuskunta järjestävät ATT-, Tajua- ja Kotilava-hankkeiden kanssa 30.–31. tammikuuta 2017 kaksipäiväisen koulutuksen tiedelehtien tekijöille avoimen julkaisemisen parhaista käytännöistä Tieteiden talossa (Kirkkokatu 6, Helsinki). Tilaisuuteen ovat kuitenkin tervetulleita kaikki avoimesta tieteestä kiinnostuneet. Mukaan pääsee 40 ensimmäiseksi ilmoittautunutta, [ilmoittaudu](#) tilaisuuteen 19.1. klo 14 mennessä.

Heti näiden päivien jälkeen, keskiviikkona 1. helmikuuta, Suomen tiedekustantajien liitto ja Tieteellisten seurain valtuuskunta järjestää samalle kohderyhmälle tarkoitetun koulutuspäivän avoimesta datasta.

Lisätietoja

- [ATT-hanke](#)
- [TAJUA-hanke](#) / projektipäällikkö esa-pekka.keskitalo@helsinki.fi
- Avoimen tieteen koulutukseen liittyvissä asioissa yhteydenotot: koulutuskoordinaattori sari.raisanen@helsinki.fi tai att-koulutus@postit.csc.fi.
- [Kotilava-hanke](#) / tietoasiantuntija riitta.koikkalainen@helsinki.fi

ATT- ja Tajua-tilannekatsauksen kokosivat kehittäispäällikkö Esa-Pekka Keskitalo, koulutuskoordinaattori Sari Räisänen ja tietoasiantuntija Tanja Vienonen.

Kuvat: Susanna Eklund 2016

[Sivun alkuun](#)